

מערך שיעור בנושא: 'חושך שבטו שונא בנו' – נוי אליהו וסופי בן דיין

*** מטרת השיעור:**

חיבור בין התכנים הנלמדים מתוך ארון הספרים היהודי לבין עולמם של התלמידים. מתן אפשרות לביטוי אישי ריגשי ואינטלקטואלי. הטמעת ערכי תרבות ישראל בקהילת הלומדים.

המקורות שנבחרו עוסקים בנושאים מרכזיים בתולדות התרבות היהודית, רלוונטיים ואקטואליים לבני הנוער בימינו באמצעות השוואתם לסרטים וסרטונים העוסקים באותם נושאים.

לימוד זה מזמן דיון בערכים חברתיים ומוסריים, יהודיים ואוניברסליים גם יחד ותורם לעיצוב השקפת עולמם של התלמידים, לקירובם אל התרבות היהודית לדורותיה, וכן לבניית זהות יהודית-ישראלית.

שיעור זה יבחן וידרוש את הפסוק ממשלי, כ"ב,ו': "חנוך לנער על פי דרכו" תוך שילוב עיון במקורות נוספים מן המקורות המופיעים במקראה "בין הורים לילדים" של תוכנית בארי, עמוד 102.

השיעור יתבצע בזום.

*** מיקומו ברצף ההוראה.**

ברצף ההוראה מיקומו הוא בפרק השני במקראה "בין הורים לילדים" - בחלק העוסק בחובות ההורים לילדיהם והוא עוסק בחינוך ודרכי הוראה.

בתולדות העם היהודי נודעה חשיבות גדולה לחינוך והוא נחשב כאמצעי חשוב לשם שמירת קיומו הרוחני והמוסרי של העם, חכמים האמינו שהמפתח להצלחת ההוראה הוא בחינוך בגיל צעיר.

*** מיומנויות שיבואו לידי ביטוי בשיעור זה.**

עבודה בחברותא- בזוגות, הפרייה הדדית, חשיבה ביקורתית, פתירת בעיות וקבלת החלטות, תקשורת, שיתוף פעולה, עבודת צוות, התמודדות עם טקסטים מן המקורות מתקופות שונות.

*** אתגרים שלדעתכם צפויים בשיעור זה.**

היכרות עם עולם חכמים ותפיסות שונות של הטקסט הנלמד, קושי בהבנת הקורות, חוסר תקשורת ושיתוף פעולה בתוך החברותות, בעיות תקשורת וטכנולוגיות בעקבות העבודה במחשב, פער זמנים בין הקבוצות.

* מהלך השיעור המתוכנן- השיעור כולל מצגת

בתחילת השיעור אפתח בסרטון בנושא חינוך (הסרטון בקישור:
<https://drive.google.com/file/d/1vG9Ms0tErqJIZ3t6EYDPEdqqhRYHMs9E/view?usp=sharing>).

המשפט בסיום הסרטון: "אל תשפוט אף אחד! התייחס לאנשים בעדינות כי אינך מכיר את הדאגות שלהם" [תרגום מאלבנית].
כאשר מטרת הסרטון להראות צדדים שונים בדרכי הוראה וחינוך בתקופות שונות.

התלמידים ידרשו להתייחס ולענות על השאלות :
כיצד מעניש המורה את התלמיד?
חווה דעתך על שיטת הענישה שבה פועל המורה?
כיצד מגיב התלמיד לעונש? מה מפתיע בהתנהגותו?
מה גורם למורה לשנות את גישתו?

כמו כן אביא לתלמידים קטע נוסף המציג דרך שונה לחינוך.
<https://www.youtube.com/watch?v=67xOEnSovMI>
ואשאל את התלמידים מה ההבדל בין שני הסרטונים? מהי דרך החינוך והשיטה שבה פועל כל אחד מהמחנכים ואם איזה דרך הוא מזדהה ומדוע?
תארו סצנה בסרטון שרגשה אתכם. הסבירו מדוע?
מה מאפיין את דרך החינוך הנהוג בבי"ס? האם יש קווים משותפים בין שני הסרטונים?

לאחר מכן, אציג את נושא השיעור- ואת המשפט "חונך לנער על פי דרכו"

משלי פרק כב, ו:

אבקש מהתלמידים:

1. הסבירו במילים שלכם מה פרוש המשפט
2. (שימו לב : האם מדובר על דרכו של הנער? או דרכו של המורה?)

עבודה בקבוצות

אחלק את התלמידים לקבוצות (אפצל את כל התלמידים לחדרים בזום) וכל קבוצה תקבל פרשנות שונה למשפט זה ותצטרך לענות בפדלט על השאלות הבאות:
<https://padlet.com/soffyben/yo00ryn6yuukvoyv>

- לפניכם פרשנויות של חכמים למשפט זה.
1. כתבו בפדלט בקצרה מיהו כל חכם או מהו כל מקור (רש"י, הגר"א, הרב הירש, הראיה קוק, קיצור שולחן ערוך).
 2. הסבירו במילים שלכם כיצד דרש כל אחד מהחכמים הבאים את המשפט. בתשובתכם התייחסו לנקודות הבאות: מהי מטרת החינוך? איך החינוך צריך להתבצע? האם מדובר בדרכו של התלמיד או דרכו של המורה?
 3. בחרו גישה אחת איתה אתם מזדהים ונמקו את בחירתכם.

מצ"ב הפרשנויות שתקבל כל קבוצה:
רש"י: חנוך לנער - לפי מה שתלמד לנער ותחנכהו בדברים אם לטוב אם לרע, גם כי יזקין לא יסור ממנה.

הגר"א:

..שכוונת שלמה המלך, שהואיל ויש דברים שהאדם אינו יכול כמעט לשנותם, וכמו שאמרו בגמרא (שבת קנו.), שהנולד במזל צדק יהא צדקן, הנולד במזל מאדים, יהא "גבר אש"יד דמא", כלומר, יהיה שופך דמים. לכן, יש להתחשב בטבע הנער, ולפי טבעו לחנכו. שאם טבעו הוא שיצא שופך דמים, אזי יש להפנות את כישוריו למטרות חיוביות, כגון, שיהיה מוהל או שוחט, ולא חלילה לסטים המאבד את הבריות.

הרב הירש : "חנוך לנער על פי דרכו" – דרכו הוא. "ובזה דורש הפסוק חינוך אינדיבידואלי בהחלט, התכלית של חיי תורה ומצוות היא כללית, אבל הדרכים המובילות אל הרמה הטהורה של קיום התורה והמצוות, מתחלפות לפי תכונותיו וכישורנותיו של החניך, לפי נטיותיו וכוחותיו השכליים והנפשיים, על כן לא כל שיטה מתאימה לכל חניך וחניך" (הרב הירש, יסודות החינוך עמ' נג).

הראי"ה קוק (הסכמות הראיה, פח): כאן בפרשה קטנה זו, כל סוד החינוך הוא מונח. הננו למדים שגם הנער בהגיעו לגיל החינוך כבר יש לו דרך מיוחדת, דרך שלו. ואם יש לו דרכו המיוחדת לו, אין ספק שאנחנו הגדולים אשר כבר התרוקנו מאותה הדרך של הנער, מפני שהימים ושטף החיים נשאו אותנו הלאה, הננו חייבים בבואנו לחנך את הנער שלנו לשוב ולהסתכל בנשמת הנער להבין את דרכו כדי שנוכל לחנכו כל פי דרכו, ואז - רק אז- בטוחים נהיה שהתוצאה של חינוך כזה תהיה אותה השאיפה אשר לה אנו עורגים, כי 'גם כי יזקין לא יסור ממנה'.

קיצור שולחן ערוך סימן קסה סעיף א: כל אב חייב לחנך את בניו הקטנים בכל המצות, בין במצווה דאורייתא בין במצווה דרבנן, כל מצווה ומצווה לפי דעת הקטן והקטנה, וכן להפרישם מכל דבר איסור כמו שאמר הכתוב חנוך לנער על פי דרכו וגו' ואם לא יוסר בדברם יכהו בשבת וכדומה, אבל לא יכהו מכות אכזריות כמו השוטים, כל ערום יעשה בדעת, וביותר צריכין להשגיח עליהם שלא ידברו שקרים, וללמד לשונם דבר אמת, ולהרחיקם מן השבועות, ודברים אלו מוטלים על האבות ועל המלמדים.

סיכום- כל קבוצה תציג את תוצריה בזום הקבוצתי בעזרת הפדלט. כמו כן כל תלמיד יצטרך לציין כיצד כעת הוא תופס את המשפט " חנוך לנער ע"פ דרכו" דרכו של מי, של הנער או של המורה? באמצעות אתר הסקרים.

https://beta.polleverywhere.com/free_text_polls/bmidFIF5qWEN8a89ri9Ub

בהצלחה 😊